

**RAUTALAMMIN VARHAISKASVATUKSEN TOIMINTASUUNNITELMA
TOIMINTAKAUDELLE 2025-2026**

SISÄLLYS

RAUTALAMMIN VARHAISKASVATUKSESSA OLEVIENTEN LASTEN MÄÄRÄ 15.9.2025	3
VARHAISKASVATUKSEN YKSIKÖIDEN AUKIOLOAJAT.....	4
VARHAISKASVATUKSEN JA ESIOPETUKSEN HENKILÖSTÖTILANNE 15.9.2025.....	4
TOIMINTAKAUDEN PAINOPISTEET	5
RAUTALAMMIN KUNTSTRATEGIAN PAINOPISTEET VARHAISKASVATUKSESSA	5
RAUTALAMMIN HYVINVOINTISUUNNITELMAN TAVOITEALUEET VARHAISKASVATUKSESSA.....	6
RYHMÄN VARHAISKASVATUSSUUNNITELMA 2025-2026	7
RYHMÄKOHTAISET TASA-ARVO- JA YHDENVERTAISUUSUUNNITELMAT 2025-2026	21

RAUTALAMMIN VARHAISKASVATUKSESSA OLEVIENT LASTEN MÄÄRÄ 15.9.2025

Rautalammin varhaiskasvatuksessa lasten määrä vaihtelee perheiden tilanteiden mukaan. 15.9.2025 lasten määrät ovat seuraavat

Ryhmät	lapsimäärä	Täydentävä varhaiskasvatus	Vuorohoitoa tarvitsevat lapset
Silmu 1-2v	11, tulossa 1		3
Silmu 2-3v	14, tulossa 1		2
Silmu 4-5v	13		1
Satakieli	7		
Perhepäivähoito	6, tulossa 2		
Silmu täydentävä varhaiskasvatus	11	11	4
Varhaiskasvatus ja täydentävä varhaiskasvatus yhteensä	62, tulossa 4	11	10

Lisäksi yksityisessä perhepäivähoidossa on 2 lasta

Esiopetus

Ryhmät	Oppilasmäärä	Kyydityksessä
Silmu	13	4

VARHAISKASVATUKSEN YKSIKÖIDEN AUKIOLOAJAT

Päiväkoti Silmu on ainoa ympärivuorokautista tarjoava varhaiskasvatuksen yksikkö Rautalammillla. Silmun aukioloaika vaihtelee lasten hoidontarpeen mukaisesti maanantaista sunnuntaihin. Päiväkoti Silmu toimii myös kaikkien perhepäivähoitajien hoitolasten ja Satakielen lasten varahoitopaikkana.

Ryhmäperhepäivähoitokoti Satakieli on tänä toimintakautena auki ma-pe klo 6.30-16.00

VARHAISKASVATUKSEN JA ESIOPETUKSEN HENKILÖSTÖTILANNE 15.9.2025

Vakinaiset työntekijät	Määräaikaiset työntekijät
Varhaiskasvatusjohtaja-päiväkodin johtaja 1	Varhaiskasvatuksen erityisopettaja 1. 1-2 pv/viikko syyskuusta 2025 alkaen
Varhaiskasvatuksen sosionomi/varajohtaja 1	Varhaiskasvatuksen lastenhoitajat 2
Varhaiskasvatuksen opettajat 4	+päiväkotityöntekijä 1
Varhaiskasvatuksen lastenhoitajat 10	
Satakielessä työskentelevät varhaiskasvatuksen lastenhoitajat 3	
Perhepäivähoitajat 2	

TOIMINTAKAUDEN PAINOPISTEET

Kuulumme lapsiystävälliseen kuntamalliin ja sen pohjalta nostamme painopisteiksi tälle lukukaudelle lapsen oikeudet ja niiden toteutuminen:

*Syrjimättömyys ja yhdenvertaisuus

*Lapsen edun ensisijaisuus

*Oikeus elämään ja kehittymiseen

*Lapsen näkemyksen kunnioittaminen

Ja lisäksi painopisteeksi nostetaan

*Vanhemmuuden tuki

RAUTALAMMIN KUNTSTRATEGIAN PAINOPISTEET VARHAISKASVATUKSESSA

Tasapainoinen kuntatalous	Suunnittelemme ja toteutamme varhaiskasvatusta kunnan talousarvion antamien raamien mukaisesti.
Vuorovaikutus ja viestintä	Varhaiskasvatuksen toimintaa suunnitellaan, toteutetaan ja arvioidaan yhdessä lasten ja huoltajien kanssa. Viestintää toteutetaan eri viestintäkanavia hyödyntäen, esimerkiksi tuonti-

	ja hakutilanteissa kuulumisten vaihdolla, viesteillä ja puhelimitse.
Elinvoima ja hyvinvointi	Tarjoamme laadukasta varhaiskasvatusta, joka voi omalta osaltaan houkutella perheitä Rautalamille. Lapsien yksilöllinen huomiointi omana itsenään ja yhteisön jäsenenä ja lisäksi positiivinen vuorovaikutus sekä toiminnan luontopainotteisuus toimivat hyvinvoinnin tukena.
Joustava työ ja asuminen	Järjestämme varhaiskasvatusta lastenhoidon tarpeen mukaan.

RAUTALAMMIN HYVINVOINTISUUNNITELMAN TAVOITEALUEET VARHAISKASVATUKSESSA

Kestävä kehitys ja ympäristön hyvinvoinnin huomioiminen kunnan päätöksenteossa.	Varhaiskasvatuksessa kehitämme lasten luontoyhteyttä- ja ympäristösuhdetta ja toimimme kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti.
Hyvä mielenterveys	Harjoittelemme tunne ja –turvataitoja, sekä kaveritaitoja. ja tarjoamme mahdollisuuden kehittää ajattelua ja tarjota lapsille tilaisuuksia itsensä ilmaisuun ja osallisuuteen lapselle ominaisilla tavoilla Puutemme heti kiusaamiseen tai syrjintään. Luontoyhteyden vahvistaminen lisää hyvinvointia.

Kuntalaisten osallisuuden lisääminen	Lasten ja huoltajien osallisuutta tuetaan suunnittelussa, toteuttamisessa, arvioinnissa ja kehittämisessä. Pidetään lasten kokouksia. Huoltajien osallisuutta pyritään vahvistamaan muun muassa varhaiskasvatuskeskusteluissa. Lisäksi asiakasraati vahvistaa huoltajien ja henkilöstön yhteistyötä ja huoltajien osallisuutta.
---	---

RYHMÄN VARHAISKASVATUSSUUNNITELMA 2025-2026

Rautalammin varhaiskasvatuksen toimintasuunnitelmassa toimintakaudelle 2025-2026 hyödynnetään ryhmäkohtaisia varhaiskasvatussuunnitelmia, sekä tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelmia, joista selviää, kuinka pedagoginen ajattelu näkyy konkreettisesti toiminnassa. Eri ryhmien ryhmän varhaiskasvatussuunnitelmista on kerätty yhteen pohjaan esille, kuinka me toteutamme Rautalammilla varhaiskasvatusta.

	Näin näkyy yksikön toiminnassa/Käytänteet
Varhaiskasvatuksen arvoperusta ja yleiset tavoitteet	
Arvoperusta Rautalammilla pidetään tärkeänä, että: 1. Suhtaudutaan tasavertaisesti jokaista lasta ja perhettä kohtaan.	1: Lapset ja perheet huomioidaan tuonti- ja hakutilanteissa. Jokainen lapsi otetaan huomioon yksilönä, tarjoten mahdollisuutta vaikuttaa ja tulla kuulluksi. Yhteistyö perheiden ja huoltajien kanssa on kunnioittavaa, avointa ja keskustelevaa: kerrotaan päivän kuulumiset myös lapsen sanoma huomioiden.

2. Kunnioitetaan jokaisen perheen arvoja ja kulttuuria. 3. Kasvattaja näyttää lapselle hänen olevan tärkeä. 4. Kasvattaja oppii tuntemaan lapsen tavan toimia ja ajatella. 5. Kasvattaja toimii itse esimerkkinä. 6. Kasvattaja luo positiivisen, osallistavan ja kannustavan ilmapiirin. 7. Kasvattaja ohjaa ja kannustaa lasta leikkiin ja kaverisuhteiden luomiseen.	2: Tutustumme jokaiseen perheeseen mm. vasu- ja lapset puheeksi keskustelussa. Perheiltä kysytään, onko jotain tiettyä mitä haluavan meidän varhaiskasvatuksessamme huomioivan liittyen perheen arvoihin/kulttuuriin. Suhtaudumme lapsiin ja perheisiin tasa-arvoisesti perheen kulttuuria ja arvoja kunnioittaen. Huoltajat ovat lapsensa parhaat asiantuntijat, yhteistyöllä vahvistamme perheidentiteettiä ja tuemme lapsen rakkautta perheeseensä. 3: Kasvattaja huomioi jokaisen lapsen päivän aikana yksilöllisesti, toimii positiivisen pedagogiikan periaatteiden mukaan. Muistamme kertoa lapselle, että hän on tärkeä ja arvostettu juuri sellaisena kuin hän on. 4: Havainnoimme leikkiä ja toimintaa ja kirjaamme havaintoja lapsesta, ja hänen mielenkiintonsa kohteista ylös. Lasten ideat ja mielenkiinnon kohteet ovat toiminnan suunnittelun lähtökohtia. Kasvattaja on kiinnostunut lapsesta kokonaisvaltaisesti, jotta hän oppii tuntemaan lapsen. Käytämme havainnoissa apuna erilaisia lomakkeita, lapsihaastatteluja, lastenkokouksia. 5: Kasvattajan esimerkkinä oleminen näkyy kasvattajan kaikissa toiminnoissa pedagogisena ohjauksena. Kasvattaja toimii itse esimerkkinä, sanoittaa leikkiä ja käyttää apuna tukiviittomia sekä kuvia tarvittaessa. Kasvattaja mahdollistaa leikin, tukee riitatilanteissa, turvaa leikin kestävyyttä. Kasvattaja on läsnä ja toimii positiivisen pedagogiikan mukaisesti. Lasta ohjataan huomioimaan ja kunnioittamaan muita lapsia ja aikuisia. 6. Kehutaan, puhutellaan lasta nimellä, asetutaan lapsen tasolle (ei kauko-ohjata), ollaan aidosti läsnä. Huomioidaan että kaikilla on mahdollisuus osallistua. Kannustetaan kokeilemaan, epäonnistuminen ei haittaa. Kaikki tunteet sallitaan ja niiden käsittelyssä ja tunnistamisessa autetaan. Huomioidaan jokaisen lapsen ainutlaatuisuus ja yksilöllisyys. Kiusaamista ja väkivaltaa ei sallita. 7. Ollaan mukana toiminnassa, ylläpidetään ja luodaan luovia leikkitiloja ja mahdollistetaan aika leikille, vapaalle ja ohjatulle. Kaveriarvonta, yhteiset pelihetket. Tuetaan leikin kestävyyttä, jatkuvuutta ja ollaan ristiriitatilanteiden ratkaisussa mukana.
---	--

Laaja-alaisen oppimisen edistäminen 1. Ajattelu ja oppiminen 2. Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu 3. Itsestä huolehtimisen ja arjen taidot 4. Monilukutaito 5. Digitaalinen osaaminen 6. Osallistuminen ja vaikuttaminen	1. Lasten kanssa iloitaan ja annetaan tilaa uuden oppimiseen, oivaltamiseen, ihmettelyyn, kyselemiseen arjen toiminnoissa ja leikeissä. Positiivisuus auttaa lasta sinnikkyyteen ja rohkeuteen opetella uusia asioita. Esimerkiksi liikennevalojen (<i>Kasvattajilla on mukana "liikennevalot" joista voidaan näyttää vihreää → hyvin tehty. Keltaista → mieti vielä. Punainen → Stop!</i>) vihreillä on suuri merkitys. Sanoittamalla/kyseenalaistamalla opetellaan ratkaisemaan arjen epäonnistumisia sekä ikäkehityksen mukaisia taitoja. Lasta haastetaan miettimään itse ratkaisuja eri tilanteisiin eikä anneta heti valmiita vastauksia. Oppiminen mahdollistuu erilaisissa oppimisympäristöissä sekä leikin keinoin. Opetellaan, koetaan, toimitaan, osallistutaan, onnistutaan ja epäonnistutaan erilaisissa tilanteissa, ympäristöissä sekä leikeissä. Pienempien lasten kohdalla tunnustetaan lapsen taitotaso ja autetaan ja ohjataan lapsia tarpeen mukaan. Sanoitetaan kaikkia tilanteita ja tunteita lapsille ja käytetään apuna kuvia. 2. Rohkaistaan lasta tutustumaan lähiympäristöön ja - kulttuuriin: retket, seurakunnat, tapahtumat, kirjasto. Vuodenkierron/vuosikellon juhlat ja perinteet huomioidaan pedagogisessa suunnittelussa. Arjen eri tilanteissa/tuokioissa harjoitellaan vuorovaikutus ja -ilmaisutaitoja sekä hyviä käytöstapoja erilaisten ihmisten kanssa. Tutustumme eri kulttuureihin. Kasvattaja toimii itse esimerkkinä. Opetellaan ja tutustutaan erilaisiin ilmaisun taitoihin; kuvallinen, kehollinen, kielellinen, musiikillinen. Tehdään valintoja (saa valita toimintoja, vaikuttaa pukeutumiseen). 3. Lasta kannustetaan ja rohkaistaan ikä ja taitotason mukaiseen omatoimisuuteen arjen eri tilanteissa, esimerkiksi syön/maistan, puen/riisun. Retkillä ja liikenteessä mietitään ja opetellaan sääntöjä; miten liikutaan turvallisesti? Mitä metsässä voi tehdä luontoa kunnioittaen? Opetellaan, nimetään, sanoitetaan tunteita ja harjoitellaan turvataitoja eri ilmaisun keinoin niin arjessa kuin toimintatuokioilla: muun muassa lukemalla, nukketeatteriesityksin, tunnemittarin (<i>Päiväkodilla on "lämpömittari", johon on koottu erilaisia tunteita esittäviä kuvia, lapsen kanssa voidaan mm. riitatilanteessa tai hoitoon tullessa kysyä tämän avulla miltä tuntuu</i>) avulla. Kehitetään omatoimisuutta erilaisissa tilanteissa; puen/riisun, syön/maistan, uni/lepo 4. Lasten vuorovaikutustaitoja tuetaan erilaisin ilmaisun muodoin ja tavoin: kuvaohjaus, tukiviittomat, kirjallisuuden monimuotoisuuteen tutustuminen. Tutustutaan mm. erilaisiin

	tapoihin tuottaa tekstiä (kirjoitus, puhe, kuvat, videot) Harjoitellaan tulkintataitoja (kuinka lapsi tulkitsee mm. visuaalisesti tai kuulon perusteella) 5. Dokumentoidaan lasten arkea kuvaamalla, etsitään tietoa, kuunnellaan musiikkia/satua. Opastetaan tabletteihin tutustuminen ja niiden mukaan ottaminen toimintaan; valokuvaus, kuvankäsittely, videot, äänitteet, dokumentit yms. 6. Ryhmän omat säännöt ja rajat, tasa-arvo ja yhdenvertaisuus - kuinka suhtaudun muihin. Lasten omat mielipiteet pääsevät esiin mm. lasten kokouksissa ja arjen toiminnoissa. Lasten toiveita ja mielipiteitä huomioidaan viikkosuunnitelmissa. Kasvattajat ovat herkkänä lapsen ajatuksille ja muokkaavat toimintaa ja mahdollistavat leikkejä sen mukaan. Pienempien lasten kiinnostuksen kohteita havainnoidaan ja pyritään toteuttamaan ne ikä- ja taitotasoisesti. Kuvia käytetään apuna.
--	---

Toimintakulttuuria ohjaavat periaatteet Yhteisön osallisuus, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus Hyvinvointi, turvallisuus ja kestävä elämäntapa	1. Toimimme isossa ryhmässä sekä jakaudumme pienryhmiin tilanteen mukaan., Yhteistyötä harjoitteleminen toisten lapsiryhmien kanssa. Tarkoituksena on yhdistää talojen ryhmiä yhteisiin retkiin ja muihin tapahtumiin. Jokainen kohdataan juuri sellaisena kuin on ja jokainen on tärkeä. Tämä myös sanoitetaan ääneen. Ei lokeroita leikkejä tai toimintaa sukupuolen mukaan. Lapset vaikuttavat itse leikkien valintaan. Annetaan kaikille lapsille huomiota ja mahdollistetaan kaikkien pääseminen mukaan leikkiin ja toimintaan. Puututaan ristiriitatilanteisiin ja käydään ne lasten kanssa läpi keskustellen tarvittaessa kuvia apuna käyttäen. Kohdellaan kaikkia yhdenvertaisesti ja noudatetaan yhteisiä sääntöjä. 2. Tutustumme eri kulttuureihin, niiden juhliin (pyrimme huomioimaan varsinkin lapsiryhmien omat kulttuuritaustat) ja kieliin, S2 toiminta, käytössä esimerkiksi kääntäjä palvelut ja hyödynnetään kuvia ja tukiviittomia. S2-perheille käännetään informaatio omalle kielelle. 3. Opetellaan arjen taitoja, Lasten kanssa harjoitellaan huolehtimaan sekä omasta että ryhmän hyvinvoinnista ja turvallisuudesta. Aikuinen toimii esimerkkinä. Kestävä elämäntapa tuodaan mahdollisimman helposti osaksi arkea (kierrätys, luonnonmateriaalit käyttöön, "vanhasta uutta"). Ryhmässä liikutaan paljon erilaisissa ympäristöissä. Annetaan mahdollisuus päivittäiseen lepo hetkeen. Hyvinvointia tuetaan myös tarjoamalla lapsille ruokasuositusten mukaista ravintoa.
--	---

Varhaiskasvatuksen toteuttamisen periaatteet	
Yhteistyökäytännöt (ja muodot)	Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö: Päivittäiset kohtaamiset tulo- ja lähtö tilanteissa. Lapsen tuonti- ja hakutilanteet ovat tärkeitä tiedonjaon suhteen, vaihdamme havaintoja sekä lapsen kuulumisia. Virallinen viestintäkanavamme on Daisy-järjestelmä. Huoltajilta kysytään myös heidän havaintojaan ja mielipiteitään. Huoltajat sekä lapsi itse ovat heidän itsensä parhaat asiantuntijat. Järjestämme vanhempainiltoja/toiminnallisia perheilloja. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmat ja muut sovitut yhteiset palaverit, tarvittaessa myös puhelimitse tai etäyhteydellä. Pidämme perheen kanssa yhteisen palaverin aina tarvittaessa. Monialainen yhteistyö: Varhaiskasvatuksessa työskentelee varhaiskasvatuksen erityisopettaja, jolta voi pyytää konsultaatiota joko varhaiskasvatuksen henkilökunta tai huoltajat. Toimimme monialaisesti yhteistyössä eri terapeuttien (kuten puhe -tai toimintaterapeutti), sekä neuvolan kanssa. Näiden lisäksi teemme yhteistyötä koulun ja kunnan muiden palveluntuottajien kanssa tarvittaessa. Yhteistyötahot lapsikohtaisen tarpeen mukaan. Ammatillinen vuorovaikutus: Lapsen etu on ensisijainen. Toiminnassamme painottuu kiireetön läsnä oleva ja sensitiivinen kohtaaminen: lapselle on aina aikaa. Ammatilaisina pyrimme ymmärtämään lasta joskus kovienkin tunteiden takana. Vaikka emme aina ymmärtäisi olemme silti läsnä lasta varten. Työskentelemme ryhmässämme tiiminä. Tiimissä kaikilla on oikeus tulla kuulluksi ja luottamus sekä avoimuus ovat tiimin arvoja, kaikki saavat olla omia itsejään ja huomioidaan jokaisen omat osaamisalueet. Toiminnassamme tärkeää on tiedottaminen sekä sujuva turvallinen -ja pedagoginen arki.

Lasten osallisuus	
-osallisuuden edistäminen ja mahdollistaminen -osallisuuden kulttuurin luominen/vahvistaminen	Ryhmässä jokaisella lapsella on oikeus tulla kuulluksi ja nähdyksi. Tutustumme erilaisiin tapoihin toimia ryhmässä sekä luomme arkitilanteita, joissa jokainen kokee olevansa osa ryhmää (esim. laululeikit odotellessa, jokaisen nimi mainitaan esim. aamupiirillä yms.) Lapsien ajatuksia ja mielipiteitä kysellään, havainnoidaan ja kirjataan, näiden pohjalta suunnitellaan arjen toimintaan. Olemme herkkiä lasten kulttuurille ja mahdollistamme erilaisten leikkien toteutumisen. Lapset kohdataan tasa-arvoisena ja yhdenvertaisena ryhmän jäsenenä ja kuunnellaan myös mieltä askarruttavia asioita. Lastenkokoukset ovat ryhmässä käytössä lasten ikätason mukaisesti ja tiimipalaverissa käymme havaintoja ja lapsilta tulleita aiheita läpi. Ryhmän aikuiset pitävät huolta siitä, että jokaisella lapsella on leikkikavereita ja lapset pääsevät itse vaikuttamaan siihen mitä haluavat leikkiä, näissä apuna on ryhmäkohtaisesti esimerkiksi leikkikartta ja kaveriarvonta sekä toivomuspuu. Kommunikoinnin apuna käytämme kuvatukia ja rakennamme arjen lasten tasolle (lelut, kuvat). Tukiviittomat ovat osassa ryhmässä käytössä.
PIENRYHMÄTOIMINTA	
-erilaiset pienryhmät, ryhmiin jakamisen periaatteet	Toiminnassa toteutamme pienryhmätoimintaa joustavasti paikalla olevan lapsiryhmän sekä päivän toiminnan mukaan. Pienryhmät voivat myös jakautua lasten toiveesta esimerkiksi leikkikarttaa apuna käyttäen. Mahdollistamme myös leikkikavereiden monipuolistumisen kaveriarvonnalla ja aikuisen tekemällä ryhmäjaolla.
VARHAISKASVATUKSEN TULO- JA LÄHTÖTILANTEET	
-lapsen ja perheen huomioiminen haku- ja lähtötilanteissa -viestintä (huoltajille, ryhmän sisäinen) - huomioitavaa työjaossa	Jokainen tervehditään ja huomioidaan tuonti- ja hakutilanteissa. Lapsi kohdataan ja mennään hänen tasolleen. Kuulumiset lapsen päivästä vaihdetaan huoltajan kanssa, puhumatta lasten yli negatiivisävytteisiä asioita, jos päivässä jotain poikkeavaa siirrytään sivummalle ilman, että lapsiryhmä on läsnä. Tarvittaessa sovitaan soittoaika. Vasu-keskusteluissa kartoitetaan mitä huoltaja toivoo lapsestaan kuulevan. Ryhmissä on käytössä päiväraportit, joihin kirjataan lasten

	ja ryhmän kuulumisia joka päivä. Ryhmän kanssa toiminut aikuinen ei aina ole välttämättä iltapäivällä läsnä hakutilanteessa, jolloin raportti on apukeino tiedon jakamisessa. Huoltajille viestintä tapahtuu pääsääntöisesti Daisy-järjestelmän kautta (esim. viikko-ohjelma/ryhmän kuulumiset, tapahtumat yms.), tai puhelimella. Ryhmän sisäisessä viestinnässä apuna tiimivihko, päiväraportit ja tiimipalaverit. Ryhmissä eivät kaikki aikuiset ole aina läsnä mm. vuorotyön luonteen takia. Näin ollen tiimivihko on apu kuulumisten vaihtamiseen esimerkiksi viikonlopun vuorojen jälkeen tiimille alkuviikkoon.
PERUSHOITOTILANTEET	
-ruokailut -päivälepo -pukeutuminen ja riisuminen -siisteyskasvatus	Sensitiivinen ja positiivinen ote jokaisessa toimintatilanteessa. Perushoidosta vastaa koko tiimi. Ruokailut toimivat porrastetusta Silmun puolella. Poikkeuksena esiopetus, joka pyrkii pitämään kerran viikossa ruokailun ulkona (kuten metsässä), muut ruokailut esiopetus hoitaa koulun tiloissa. Aamu ja välipalat ryhmät hoitavat omissa yksiköissään. Kannustamme omatoimiseen ruokailuun ja pöytätapojen opetteluun, sallimme sormiruokailun ja ohjaamme ruokailuvälineiden käyttöön. Ruokailu on rauhallinen tilanne, jossa annamme aikaa katseluun, haisteluun ja maisteluun. Aikuisen kanssa tutkitaan mitä lautaselta ja pöydältä löytyy. Ruokailussa kannustamme positiivisella ja sensitiivisellä otteella. Päivätauko: Tarjoamme lapsille päivittäisen lepotauon. Pyrimme siihen, että aikuinen lukee satua tai sitä kuunnellaan esim. Yle-areenasta. Käytämme myös musiikkia apuna luomaan lepo hetkestä rauhallisen. Lapsilla on omat sänkypaikat, ja lapset huomioidaan yksilöllisesti unille. Huomioimme yksilöllisen unentarpeen ja nukahtamisrutiinit. Tarvittaessa – ja henkilökunnan riittävyyden mukaan ryhmissä voi olla myös käytössä ”kukkujen” ryhmä, joka hoitaa rauhoittumishetken, esimerkiksi kirjaa kuunnellen erillisessä tilassa. Koska lapsien unentarve on

	erilainen, ohjataan hereillä olevat lapset uniajan aikana rauhallisempiin leikkeihin ja erilliseen tilaan, jolloin taataan unirauha sitä tarvitseville. Siirtymätilanteissa käytämme apuna erilaisia laululeikkejä, lorupussia tai tehtäviä, jolla siirtymätilanteet sujuvat jouhevasti. Siirtymätilanteissa siirrymme pienryhmissä. Pukemiseen ja riisumiseen kannustamme ja ohjaamme. Tavoitteena lapsien oma pukemiseen opettelu. Apuna tukikuvat ja tukiviittomat. Opettelemme huolehtimaan säänmukaisesta pukeutumisesta. Siisteyskasvatus on osa arjen tilanteita, johon jokainen kasvattaja osallistuu. Huolehdimme siististä ympäristöstä ja lapset ovat aktiivisia toimijoita myös leikkien ja touhujen siivouksessa. Opettelemme ja kannustamme omatoimisuuteen, lelut ja välineet tuodaan lasten tasolle, jotta omatoimisuus on mahdollista. Kannustamme lapsia pottailuun ja pöntölle. WC-käynnit pyritään pitämään mukavina hetkinä. Silmun ryhmissä tarjolla on kirjoja ja voimme myös laulaa yhdessä tuttuja lauluja, näin tehden pöntölle/potalle opettelusta hauskan ja mukavan tilanteen lapselle. Varhaiskasvatuksessa läsnä on kokopäiväpedagoginen toimintatapa: Perushoitotilanteet ovat tärkeimpiä kohtaamisen ja oppimisen paikkoja vuorovaikutuksessa.
PEDAGOGINEN DOKUMENTOINTI JA SUUNNITTELU	
-lasten dokumentointi - tiimisuunnittelu (aika ja vastualueet) -lasten ja huoltajien osallisuuden huomioiminen suunnittelussa (ryhmän toiminta, oppimisympäristö)	Rautalammilla toteutetaan suunnitelmallista pedagogista dokumentointia varhaiskasvatuksessa. Pedagoginen dokumentointi tuottaa meille esimerkiksi tietoa lapsesta, lapsiryhmästä, vuorovaikutussuhteista ja sen avulla voi ihmetellä, mitä kaikkea lapset ovat oppineet ja mitä kaikkea on tehty yhdessä sekä se tuottaa tiedon, minkä perusteella toimintaa toteutetaan. Dokumentointia tapahtuu muun muassa eri lomakkeisiin, kuten lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan, havainnointikaavakkeeseen, lasten haastattelulomakkeisiin, aloituskeskustelulomakkeeseen.

	Dokumentointia tapahtuu vuosikelloon, esimerkiksi "vasu-reppuihin" sekä kuvien että tekstin muodossa. Kuvaus- ja julkaisuluvat kysytään kaikilta perheiltä. Tiimipalavereja pidetään joko viikoittain tai harvemmin, jolloin pidempi palaveri. Viikkosuunnitelmissa huomioimme arjessa ja lasten kokouksissa ja havainnoinnista tulleet lasten ideat ja toiveet, lasten kanssa muun muassa yhdessä muokataan oppimisympäristöjä. Huoltajilta kuunnellaan toiveita, ideoita ja ajatuksia päivittäisissä haku- ja tuontitilanteissa ja myös vasukeskusteluissa ja viesteillä. Tiimisuunnittelussa jaetaan vastuuta, otetaan kaikkien kasvattajien ideat huomioon ja mietitään, kuka huolehtii ja mistä.
LEIKKI JA MONIPUOLISET OPPIMISYMPÄRISTÖT	
-havainnointi -leikkiympäristö -leikkivälineet -lasten osallisuus -kasvattajan rooli	Leikkiympäristöjä rakennetaan ja muokataan yhdessä lasten kanssa, ja niistä pyritään tekemään mielikuvitusta herätteleviä ja lasten toiveiden sekä mielenkiinnon mukaisia. Lapset pääsevät vaikuttamaan omiin leikkitiloihinsa, leikin kestoon ja aiheeseen. Päivittäin järjestämme tilaa vapaaseen leikkiin sisällä ja ulkona. Tavoitteena on jokaisen lapsen kokemus turvallisesta ja kivasta toiminnasta, jossa on itse aktiivisena osallistujana. Leikkipaikat eivät ole aina päiväkodin sisä- tai ulkotiloissa, vaan leikkiympäristöinä toimii myös lähialueet lähimetsineen. Metsä ja luonto nähdään tärkeinä oppimisympäristöinä. Mahdollistamme kaikkien lasten osallistumisen huomioiden ikä- ja kehitystaso. Osassa ryhmissä on käytössä leikkikartta, jossa lapset pääsevät itse valitsemaan leikkitilansa. Leikkivälineet huolletaan (pestään ja desifoidaan) sekä hankitaan lisää budjetin puitteissa. Leikkivälineitä voidaan myös rakentaa lasten kanssa itse kestävän kehityksen periaatteella. Kepistä ja matonkuteesta voi tulla onki, tai pahvilaatikosta auto. Leikkivälineitä valitessa huomioidaan ikä – ja kehitystaso sekä se, että lelut ovat lasten näkyvillä ja saatavilla. Leikkivälineitä ja leikkiympäristöä arvioidaan ja kehitetään jatkuvasti lapsista tehtyjen havaintojen pohjalta. Kasvattaja on mukana leikissä havainnoijana ja mahdollistaja ja tukemassa leikkiä. Huomioidaan suora ja epäsuora leikinhjaus sekä sen merkitys. Leikissä mukana oleminen on osa

	kokopäiväpedagogista toimintaa, leikeissä harjoitellaan aikuisen tuella vuorovaikutus- ja kaveritaitoja. Aikuinen sanoittaa sekä mallintaa toimintaa leikeissä ja auttaa ristiriitatilanteissa.
VARHAISKASVATUKSEN OPPIMISEN ALUEET	
Kielten rikas maailma Kielten rikas maailma - vuorovaikutustaidot - kielen ymmärtäminen ja tuottaminen - kielen käyttötaidot - kielellinen muisti ja sanavarasto - kielitietoisuus	Aikuinen on aktiivisena tukena vuorovaikutustaidoissa. Lasta kuunnellaan ja hänelle annetaan puheenvuoro, laadukas, sensitiivinen ja kiireetön vuorovaikutus luo pohjan oppimiselle. Ohjaaja huomioi selkeän ohjeistuksen toiminnassa, esimerkiksi ohjeiden pilkkomisen ja selkeän mallintavan kielen muodossa. Ryhmissä on eri ikäisiä ja eritaustaisia lapsia, joten apua leikkiin sekä muuhun toimintaan osallistumiseen tarvitaan. Kuvatuki, toiminnan sanoittaminen ja tukiviittomat tukevat kielen kehittymistä. Sanojen luokittelu ja nimeäminen, lorut laulut ja riimit sekä sadut tukevat sanavaraston karttumista ja kielen oppimista.
Ilmaisun monet muodot - musiikillinen, kuvallinen, käsityöllinen, sanallinen ja kehollinen ilmaisu - kulttuuri - lasten osallisuus projekteissa (suunnittelu->toteutus->arviointi)	Päiväkodin toiminnassa tutustumme ilmaisun moniin muotoihin laajasti eri menetelmiä apuna käyttäen, musiikki ei ole välttämättä vain soittimiin tutustumista vaan voi olla osa esimerkiksi maalaustuokiota tai kulttuuriin tutustumista. Käytämme luonnonmateriaaleja hyödyksi ja esimerkiksi metsää esittävässä maalauksessa voi olla koristeena syksyn lehtiä metsästä kerättyinä. Toiminnan suunnittelussa keskiössä on lapset ja heidän mielenkiintonsa kohteet. Aikuinen on sensitiivinen lasten kiinnostusten kohteille tuoden lasten maailmaa (lasten kulttuuria) yhdessä lasten kanssa mukaan toimintaan. Lapset ovat mukana erilaisissa projekteissa, suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa. Päiväkodissa edustetut kulttuurit ja paikallisuus nousevat esiin toiminnan suunnittelussa, pestuumarkkinat, savolaisuus, suomalaisuus, ukrainalaisuus, englantilaisuus. Hyödynnetään paikkakunnan tarjoamia mahdollisuuksia luoda elämyksiä, kuten kirjasto ja museo. Pyrimme mahdollisuuksien mukaan myös osallistumaan lähialueen näytelmiin, nukketatteriin ja näyttelyihin. Emme tarjoa valmiita kaavoja ja malleja – tarjotaan materiaaliset ja mahdollisuus lapsen omaan luovaan toteuttamiseen.

Minä ja meidän yhteisömme -lapsen kehitysympäristöön tutustuminen ja sen moninaisuuden ymmärtäminen (historia-nykyhetki-tulevaisuus) - tunnetaitojen harjoittelu - ryhmässä toimimisen taidot, demokratia -eettinen ajattelu - katsomuskasvatus - mediakasvatus	Lapsen kehitysympäristöön tutustuminen: Varhaiskasvatuksen toiminnassa tutustutaan lähiympäristöön ja nähtävyyksiin. Yhteistyötä tehdään museon ja seurakunnan sekä muiden toimijoiden kanssa. Kehitysympäristö kuten paikallisuus, pestuumarkkinat ja luonto kulkevat mukana toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa (historia-nykyhetki-tulevaisuus) Toiminnassa tuomme eri sukupolvia yhteen esimerkiksi isän ja -äitienpäivien muistamisessa. Pyrimme järjestämään mahdollisuuksia vanhemmille ja isovanhemmille olemaan lasten kanssa päiväkodin arjessa. Tunnetaitojen harjoittelu: Huomioidaan vahvuudet ja hyväksytään erilaisuus. Tunnetaidot ovat vahvasti läsnä arkipäivän tilanteissa, ristiriidoissa ja onnistumisissa, ryhmässä ja yksilöllisesti. Lasten kanssa opitaan yhdessä nimeämään tunteita. Arjessa aikuinen on mukana tukemassa kuten sanoittamassa tunteita ja positiivisena tukena ilossa ja surussa. Lasten kesken tulee herkästi ristiriitatilanteita, näissä aikuinen on auttamassa, että riidan kumpikin osapuoli tulee kuulluksi. Yritämme ymmärtää riidan syitä ja auttaa lasta avaamaan ne itselleen. Tilanteet käydään rauhallisesti keskustellen läpi ja turvataan lapselle oma aika rauhoittumiseen lapsen niin halutessaan. Tunnetaitoja harjoitellaan erilaisten kuvakorttien, teatterin ja muiden harjoitusten muodossa. Ryhmässä toimimisen taidot, demokratia -eettinen ajattelu: Yhdessäoloa sen monissa muodoissaan, kuten vuoron odottamista, toisten mielipiteiden ja rajojen kunnioittamista harjoitellaan päiväkodin arjessa. Ryhmässä toimisen taitoja kuten demokratiaa harjoitellaan esimerkiksi lastenkokouksen äänestyksillä. Katsomuskasvatus: Tutustumme erilaisiin juhlapyhiin ja kulttuureihin, tapoihin ja perinteisiin, hyväksyvästi ja ymmärtävästi erilaisia kulttuureja kohtaan. Erilaisuus on rikkaus. Mediakasvatus: Mediakasvatuksen erilaisia keinoja, kuten videokuvausta, käytämme lasten kanssa yhdessä dokumentointivälineenä.
--	---

Tutkin ja toimin ympäristössäni - varhaiskasvatuksen / perheiden lähiympäristöön tutustuminen - ympäristökasvatus - matemaattinen ajattelu - teknologiakasvatus	Varhaiskasvatuksen / perheiden lähiympäristöön tutustuminen: Pyrimme retkeilemään lähiluonnossa mahdollisimman paljon laajentaen päiväkodin reviiriä lähimetsiin, leikkipuistoon, urheilukenttään ja muihin lähialueen kohteisiin. Ympäristökasvatus: Näemme ympäristön ja luonnon oppimisympäristönä. Oppiminen voi tapahtua luonnossa muotoja ja värejä etsimällä, laskemalla ja loruttelemalla yhteispeleissä. Seuraamme luontoa ja sen muutoksia (kuten vuodenajat, säätila) aktiivisesti. Luonnosta keräämme askartelumateriaaleja. Matemaattinen ajattelu: Lukuhetken yhteydessä voimme harjoitella laskemista esimerkiksi kirjojen eläimiä apuna käyttäen, lautapeleissä harjoittelemme nopan avulla lukuja. Arjen vuorovaikutustilanteissa tuemme matemaattisen ajattelun kehitystä, laskemme lukumääriä, huomaamme numeroita, luokitellaan ja vertaillaan (lelut oikeisiin laatikoihin, tavarat pöydän päällä/alla) Varhaiskasvatuksessa tarjoamme mahdollisuuden rakenteluun erilaisilla välineillä (lego, muovailuvaha, puiset kuutiot, majaleikit yms), rakentaminen harjoittaa geometristä käsitystä. Teknologiakasvatus: Ryhmissä on käytössä ipadit, joita käytetään musiikin kuunteluun, peleihin (kuten esiopetuksessa ekapeli), videoiden katsomiseen ja sekä lapsen kanssa yhdessä esimerkiksi metsäretkellä luontokohteiden kuvauksiin. Tabletti toimii myös tiedonhakuvälineenä. Harjoittelemme kierrätystä yhdessä lasten kanssa.
Kasvan, liikun ja kehityn - lasten terveys- ja turvallisuusosaamisen kehittäminen - kestävä elämäntapa (ruoka-, kulutus- ja puhtaustottumukset) - liikkuminen / liikunta	Lasten terveys- ja turvallisuusosaamisen kehittäminen: Harjoittelemme turvataitoja: oman kehon hahmottamista ja tuntemista, sekä tunnetaitoja. Käsienpesua lapset harjoittelevat yhdessä aikuisten kanssa. Voisi sanoa käsienpesun rytmittävän päiväkodin arkea, kädet pestään hoitoon tullessa, siirtymätilanteissa, ennen ruokailua ja wc-käyntien jälkeen. Harjoittelemme wc-taitoja kehitystason mukaisesti.

	Kestävä elämäntapa: Ruokailussa ohjaamme lapsia omatoimiseen ruokailuun. Taitotason mukaan lapset harjoittelevat myös oman lautasen palauttamista ja muita ruokailun rinnakkaisia taitoja. Kannustamme maistamaan, haistamaan, katsomaan erilaisia ruokia. Pakottaminen maistamiseen ei ole enää tätä päivää. Harjoittelemme lasten kanssa kierrätystä, tämä voi olla arjessa sanoittamista kuten biojäte, paperinkeräys tai esimerkiksi roskien keräämistä yhdessä aikuisen kanssa. Liikkuminen / liikunta: Kannustamme omatoimiseen ja monipuoliseen liikkumiseen kehitystason mukaisesti. Lapset, jotka eivät kävele voivat ulkonakin kontata/ryömiä. Kokeilemme ja tutustumme erilaisiin liikunnan muotoihin kuten kiipeileminen ja ryhmäpelit. Kerran viikossa ryhmille on varattu oma liikuntasalivuoro. Ryhmät retkeilevät mm. leikkipuistossa ja urheilukentällä. Näiden lisäksi hyödynnämme metsää, luontoa. Luonto kannustaa lapsia luontaisesti liikkumaan monipuolisesti.
--	---

RYHMÄKOHTAISET TASA-ARVO- JA YHDENVERTAISUUSUUNNITELMAT 2025-2026

0-2 vuotiaiden ryhmä				
Milloin ja miten selvitystä on tehty? Mitä asioita selvityksessä nousi esiin? Ryhmässä tehtiin ikäinventaario leluihin ja leikkipaikkoihin. Inventaario tehtiin viikon 33 aikana, jolloin ryhmästä jokainen lelulaatikko käytiin läpi, myös kaapeista löytyvät lelut selvitettiin ja lajiteltiin. Ryhmästä löytyy 0-2vuotiaita lapsia, joiden ikäkausiin liittyvät tarpeet leikkien suhteen ovat hyvin vaihtelevat. Selvityksessä huomattiin, että kaikki lelut eivät olleet lasten saatavilla. Lisäksi leikkitiloissa ei ollut selkeitä mahdollisuuksia rajata pienryhmiä eri tiloihin leikkimään ikäkausia huomioiden.				
Kehitettävä teema Leikkivälineet ja leikkipaikat.	Tavoite -Leikkivälineiden monipuolistaminen huomioiden lasten ikäkausi, tarpeet ja mielenkiinnon kohteet. -Kiinnitetään huomiota eri ympäristöjen vaikutuksiin leikeissä sisällä ja ulkona. -Huomioidaan lasten osallisuus leikkitiloja järjestettäessä	2. Kehittämistoimenpiteet -Tarjotaan leikkeihin monipuolisesti erilaisia leikkivälineitä. -Lapset saavat valita mieleisiä leikkejä. -Tarjotaan erilaisia leikkiympäristöjä. -Kehitetään ja muokataan leikkiympäristöjä jatkuvasti lapsista tehtyjen havaintojen ja tarpeiden pohjalta.	3. Aikataulu, Vastuuhenkilö, milloin arvioidaan: -Lapsia havainnoidaan jatkuvasti, viikoittain järjestettävissä tiimipalavereissa keskustellaan havainnoista ja muokataan leikkiympäristöä tarpeen mukaan havaintojen pohjalta. -Vastuuhenkilö varhaiskasvatuksen opettaja -Toimenpiteitä arvioidaan joulukuussa 2025	Arvioinnin tulokset

2-3 Vuotiaiden ryhmä				
1. Milloin ja miten selvitystä on tehty? Mitä asioita selvityksessä nousi esiin? Elokuussa havainnoitu lasten vastaanottamista aamuisin. Selvityksessä nousi muun muassa esiin, että lapsilla, joilla vaikeampi jäädä aamuisin, saavat enemmän huomiota. Sukupuoli ei vaikuta. Tarvitaan tasapuolista huomiointia kaikille lapsille.				
Kehitettävä teema Lasten tasapuolinen vastaanottaminen ja huomioiminen aamuisin.	Tavoite Jokainen lapsi kokisi olonsa tervetulleeksi ja huomioiduksi.	Kehittämistoimenpiteet Kehittämistoimenpiteet Lapsiryhmällä on käytössä oma tervehdystaulu, joka varmistaa, että jokainen lapsi huomioidaan aamupiirille mennessä. Jokainen lapsi saa valita aamupiirille mennessään tavan, miten häntä tervehditään. Esimerkiksi hali, läpsy, kättely, tanssi, silmän vinkkaus tai heilutetaan kättä tai sitten vaan sanotaan huomenta.	Aikataulu, vastuuhenkilö, milloin arvioidaan: Tarkastellaan joulukuussa 2025. Koko tiimi vastuussa.	Arvioinnin tulokset:

4-5 Vuotiaiden ryhmä				
2. Milloin ja miten selvitystä on tehty? Mitä asioita selvityksessä nousi esiin? Selvitystä tehty elokuussa havainnoimalla lapsiryhmää. Selvityksessä nousi esiin, että ryhmässä kaveritaitojen harjoittelulle nousi tarvetta. Havainnointi: leikit ja leikkipaikat.				
Kehitettävä teema Ryhmän keskinäisen yhdenvertaisuuden ja toisten huomioon ottamisen harjoittelu	Tavoite Kaveritaitojen kehittäminen ja kaikkien huomioon ottaminen.	Kehittämistoimenpiteet Timanttipurkki Lapset keräävät timantteja hyvistä teoista ja hyvästä kaveruudesta. Aikuinen jakaa timantteja joko niin, että viidestä päivittäisestä kehusta saadaan yksi henkilökohtainen timantti tai suuresta hyvästä teosta saadaan yksi. Tekoja voisi olla esimerkiksi kaverin auttaminen. Myös koko ryhmä voi tienata timantin. Kun ryhmä on saanut timanttipurkin täyteen, päätetään ryhmän kesken yhdessä, mitä kivaa tehdään.	Aikataulu, vastuuhenkilö, milloin arvioidaan: Tarkastellaan joulukuussa 2025. Koko tiimi vastuussa.	Arvioinnin tulokset:

Perhepäivähoitajat				
1. Milloin ja miten selvitystä on tehty? Mitä asioita selvityksessä nousi esiin? Havainnoidaan lapsia jatkuvasti ja pidetään listaa, ketkä lapset valitsevat leikkejä.				
Kehitettävä teema Lasten osallisuuden tukeminen eri leikkien valitsemisessa.	Tavoite Mietitään keinoja, miten jokainen lapsi saa äänensä ja toiveensa kuuluviin leikin valinnassa.	Kehittämistoimenpiteet Lapsi saa päättää mieleisensä leikin ja muu ryhmä osallistuu. Päivät päätetään ennakkoon eli lapset tietävät kenen vuoro on päättää leikki minäkin päivänä. Min. 1krt kk.	Aikataulu, vastuuhenkilö, milloin arvioidaan: Pph-hoitaja. Tarkastellaan joulukuussa 2025.	Arvioinnin tulokset:

Satakieli				
1. Milloin ja miten selvitystä on tehty? Mitä asioita selvityksessä nousi esiin? Havainnoitiin lapsia ja pidettiin listaa, mitä lapset leikkivät tai pelaavat tai tekevät ja millä välineillä ja onko heillä leikkikaveri ja kuinka aikuiset toimivat. Selvityksessä nousi esille tarve kiinnittää huomiota, että kaikille löytyisi leikkikaveri ja leluja ja leikkipaikkoja tulisi kierrättää, jotta kaikki saavat kokeilla eri leikkejä ja leluja.				
Kehitettävä teema Kaverisuhteiden monipuolistaminen.	Tavoite Jokaiselle löytyisi leikkikaveri ja pääsisi leikkimään eri leikkivälineillä.	Kehittämistoimenpiteet Kaveriarvonta 1krt vk.	Aikataulu, vastuuhenkilö, milloin arvioidaan: koko tiimi vastuussa Tarkastellaan joulukuussa 2025	Arvioinnin tulokset: